

DOI 10.17234/SocEkol.34.1.2.

UDK 159.942:502/504

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 30.12.2024.

Prihvaćeno: 06.03.2025.

IZLOŽENOST PORUKAMA STRAHA O KLIMATSKIM PROMJENAMA U MEDIJIMA I PROOKOLIŠNO PONAŠANJE: ULOGA NEKIH STRATEGIJA SUOČAVANJA

Ivana Vrselja

Ivana Vrselja

Hrvatsko katoličko sveučilište

Ilica 244, 10 000 Zagreb

e-mail: ivana.vrselja@unicath.hr

Sažetak

Klimatska kriza povezana je s egzistencijalnim pitanjima, zbog čega se kod ljudi može javiti strah. Strah može dodatno pojačati i komunikacija o klimatskoj krizi u medijima, budući da se sve više izvještava o prijetnjama poput širenja bolesti, veće učestalosti smrti kod osjetljive populacije, otežanih uvjeta života itd. Neki autori upozoravaju da naglašavanje ovakvih prijetnji u tzv. porukama straha može kod ljudi dovesti do neželjenih načina suočavanja s ovim problemom, poput poricanja problema ili do izostanka izvođenja prookolišnih ponašanja kojima se može smanjiti negativan utjecaj klimatskih promjena. Stoga je cilj ovog rada proučiti odnos između izloženosti porukama straha o klimatskim promjenama u medijima, nekih strategija suočavanja s prijetnjom klimatskih promjena te učestalosti izvođenja prookolišnog ponašanja. Podatci su prikupljeni putem interneta na kvotnom uzorku od 1075 (51,9% žena) punoljetnih stanovnika Republike Hrvatske, prosječne dobi od 32 godine. Sudionici su procjenjivali koliko su zastrašujuće poruke o klimatskim promjenama koje obično čitaju ili koje slušaju u medijima, načine suočavanja s problemom klimatskih promjena (usmjeravanje na problem i umanjivanje ozbiljnosti problema klimatskih promjena) te svoju učestalost prookolišnog ponašanja. Strukturalno modeliranje je pokazalo da ne postoji izravan učinak izloženosti porukama straha u medijima na prookolišno ponašanje te da postoji medijacijski učinak samo jedne strategije suočavanja. Pokazalo se da je veća izloženost porukama straha bila povezana s izraženijom usmjerenošću na rješavanje problema klimatskih promjena, što je naposljetku bilo povezano s češćim izvođenjem prookolišnog ponašanja. Dobiveni rezultati razmotreni su u okviru postojećih sociopsiholoških teorija i smjernica za buduća istraživanja.

Ključne riječi: klimatske promjene, mediji, prookolišno ponašanje, strah, strategije suočavanja

1. UVOD

Budući da je klimatska kriza usko povezana s egzistencijalnim pitanjima, uz nju se vežu različite emocije (Brosch i Sauter, 2023; Ojala i sur., 2021), osobito strah. Strah je prisutan i u komunikaciji u medijima o klimatskoj krizi. De Graaf i suradnici (2024) navode kako u posljednje vrijeme komunikacija u medijima o klimatskim promjenama posebno naglašava katastrofične i apokaliptične scenarije klimatskih promjena, poput širenja bolesti, veće učestalosti smrti kod osjetljive populacije, otežanih uvjeta života (Ambruster i sur., 2022).

Takve katastrofične poruke poznate su kao apeli, poruke straha ili prijetnje (Maddux i Rogers, 1983; Rogers, 1975; Ruiter i sur., 2014), a često se koriste za poticanje ljudi na promjenu stavova ili u svrhu poticanja izvođenja određenih ponašanja (Tannenbaum i sur., 2015). Međutim, usprkos učestalosti njihova korištenja, o učinkovitosti poruka straha često se raspravlja u literaturi. Pri tome su neke metaanalize pronašle značajne pozitivne učinke poruka straha na neke ishode (Witte i Allen, 2000), dok su druge pokazale da ne postoje značajni učinci (de Hoog i sur., 2007). Neki autori (Ruiter i sur., 2014) upozoravaju da su takve poruke kontraproduktivne jer izazivanje straha može rezultirati obrambenim reakcijama poput poricanja rizika, pristrane obrade informacija i posvećivanja manje pažnje takvim porukama, čime one postaju neučinkovita metoda za poticanje ponašanja kojima bi se moglo ukloniti prijetnju iz poruke (Witte, 1992; Witte i Allen, 2000). U skladu s time, neke su metaanalize (Peters i sur., 2012) pokazale značajne negativne učinke poruka straha na neke ishode. Kada se radi o učinku poruka straha na prookolišno ponašanje, to je predmet proučavanja relativno velikog broja inozemnih istraživanja (Chen, 2016; Ettinger i sur., 2021; Meijnders i sur., 2001; Van Zomeren i sur., 2010). Međutim, kao i u slučaju istraživanja vezanih za druge domene ponašanja, i istraživanja vezana za prookolišno ponašanje pokazala su nedosljedne rezultate. Uz to, važno je naglasiti da u literaturi nedostaje istraživanja koja proučavaju postoje li medijatori u odnosu izloženosti porukama straha o klimatskim promjenama i izvođenja prookolišnog ponašanja. Stoga je svrha ovog rada doprinijeti spoznajama u literaturi o navedenom odnosu, s naglaskom na proučavanje strategija suočavanja s problemom klimatskih promjena kao medijatora u tom odnosu.

2. TEORETSKI OKVIR/PREGLED LITERATURE

Kada se osoba nađe u situaciji koju percipira stresnom, mora pronaći način kako se s njom nositi. Lazarus i suradnici (Lazarus, 1991; Lazarus i Folkman, 1984) ovaj proces ponašajnih, emocionalnih i kognitivnih napora kojima osoba pokušava izaći na kraj sa stresnom situacijom nazivaju suočavanje sa stresnom situacijom. Prema navedenim autorima (Lazarus, 1991; Lazarus i Folkman, 1984), postoje dvije strategije suočavanja – ona koja je usmjerena na emocije i ona koja je usmjerena na problem. Suočavanje usmjereno na emocije odnosi se na pokušaje promjene načina na koji se prijetnja interpretira. U ovoj vrsti suočavanja pojedinci kognitivno reinterpetiraju prijetnju (npr. poriču je), čime se eliminira kognitivna osnova straha i tjeskobe, ali bez poduzimanja zaštitnih mjera kojima će se ukloniti stvarna prijetnja. S druge strane, suočavanje usmjereno na problem odnosi se na pokušaj modificiranja odnosa između osobe i okoliša (npr. potencijalne prijetnje) koji je izazvao neugodnu emociju. Strategija usmjerena na problem obično prevladava kada pojedinci vjeruju da se nešto može učiniti kako bi se upravljalo stresorom (Lazarus i Folkman, 1984). Strategija usmjerena na emocije obično prevladava kada pojedinci osjećaju da ne postoji drugi način suočavanja sa stresorom osim da ga izdrže (Lazarus i Folkman, 1984).

Strategije suočavanja imaju važnu ulogu u modelu proširenih paralelnih procesa – MPPP (Witte, 1992, 1998), koji objašnjava djelovanje poruka straha na promjenu stavova i po-

našanja. Još 1983. godine Rogers je apel ili poruku straha definirao kao uvjeravajuću poruku koja prikazuje prijeteću informaciju, a u svrhu poticanja nekog zaštitnog ponašanja. Prema navedenom modelu proširenih paralelnih procesa (Witte, 1992, 1998), koji je trenutno najprihvaćeniji model djelovanja poruka straha na promjenu stavova i ponašanja, učinkovite poruke straha trebaju sadržavati dva osnovna elementa – prijetnju i učinkovitost odgovora. Dakle, poruka straha mora imati element koji se odnosi na prikazivanje ozbiljne opasnosti koja vrebava u okolini pojedinca i kojoj je on podložan – prijetnja, kao i element koji prikazuje akcije koje se mogu poduzeti kako bi se prijetnja izbjegla – učinkovitost odgovora (Witte, 1992; Witte i sur., 2001). Ako nakon izlaganja poruci straha pojedinac počne promišljati kako je prijetnja trivijalna i/ili nerelevantna za njega, doći će do prestanka daljnje obrade informacija o prijetnji i posljedično, do ignoriranja poruke. Suprotno tome, ako pojedinac počne vjerovati da je prijetnja ozbiljna te da je on podložan toj prijetnji, javlja se strah. Strah dalje djeluje na javljanje jedne od dviju vrsta motivacije na djelovanje: kontrole straha ili kontrole opasnosti (Witte, 1992; Witte i sur., 2001). Koja će se od ove dvije motivacije javiti ovisi o razini percipirane učinkovitosti odgovora. Kada je percipirana učinkovitost odgovora niska, odnosno kada primatelji poruke počnu sumnjati u to da mogu izvesti neki preporučeni odgovor i/ili počnu sumnjati da preporučeni odgovori zbilja uklanjaju prijetnju, javlja se kontrola straha (Witte, 1992; Witte i sur., 2001). Kontrola straha odnosi se na usmjeravanje pojedinca na sam strah, a ne na rješenje problema i u tome se pojedinac obično koristi obrambenim strategijama poput izbjegavanja, poricanja i otpora. S druge strane, do kontrole opasnosti dolazi kada je razina percipirane učinkovitosti odgovora visoka, odnosno kada pojedinci vjeruju da mogu izvesti neko preporučeno ponašanje i kada vjeruju da je preporučeno ponašanje djelotvorno u uklanjanju prijetnje. Kontrola opasnosti uključuje konstruktivne načine uklanjanja prijetnje prema vani, priznavanje vanjske opasnosti i usvajanje strategije nošenja s problemom. Također, ona obično uključuje promjenu u stavovima, namjerama i ponašanju koji su u skladu s preporukama u poruci (Witte, 1992; Witte i sur., 2001).

MPPP (Witte, 1992, 1998) je korišten kao okvir u brojnim istraživanjima proučavanja djelovanja poruka straha na stavove, namjere i ponašanja u različitim domenama ponašanja, prvenstveno onima povezanim sa zdravljem ljudi (Witte i sur., 1998; Witte i Morrison, 1995; Wong i Cappela, 2009). U relativno novije vrijeme, ovaj se model koristi kao okvir i u istraživanjima djelovanja poruka straha o klimatskim promjenama na poticanje pozitivnih stavova o prookolišnom ponašanju te izvođenje tog ponašanja. Rezultati tih istraživanja su nedosljedni, pri čemu neki (Chen, 2016) od njih idu u prilog učinkovitosti djelovanja poruka straha u poticanju prookolišnog ponašanja, dok drugi ne idu u prilog tome (Ettinger i sur., 2021).

Usprkos postavkama MPPP-a o ulozi različitih strategija suočavanja u procesu djelovanja poruka straha na stavove i/ili ponašanja, koliko je poznato autorici ovog rada, u literaturi ne postoje istraživanja koja su se istovremeno bavila proučavanjem odnosa između izloženosti porukama straha o klimatskim promjenama, strategija suočavanja s problemom klimatskih promjena i izvođenja prookolišnih ponašanja. Međutim, postoje istraživanja koja su proučavala zasebne odnose između dviju varijabli od svih na-

vedenih, poput odnosa izloženosti porukama straha i strategija suočavanja, ili odnosa strategija suočavanja i prookolišnog ponašanja.

Tako je Maroof (2024) proveo eksperiment čiji je cilj bio ispitati utječe li video poruka straha o klimatskim promjenama na javljanje tjeskobe kod sudionika te posljedično na javljanje izbjegavajućeg načina suočavanja s problemom klimatskih promjena. Ovaj je eksperiment pokazao kako postoji značajan učinak visoke razine tjeskobe na povećano uključivanje u izbjegavajuće suočavanje, ali je isto tako pokazao kako ne postoji značajan učinak izloženosti video poruci straha na tjeskobu sudionika i izbjegavajuće suočavanje. Isto tako, de Graaf i suradnici (2024) pokazali su kako katastrofična komunikacija o klimatskim promjenama ne utječe na skepticizam o klimatskim promjenama. Autori pretpostavljaju kako se dobiveni nalaz može objasniti time da je percepcija klimatskih promjena kao neposredne prijetnje dosegla točku zasićenja, odnosno da je moguće da je dugogodišnje medijsko izvještavanje o klimatskoj krizi učvrstilo percepciju klimatskih promjena kao ozbiljne prijetnje te da dodatno naglašavanje prijetnje možda više ne djeluje kao prije. Nadalje, u literaturi postoje i istraživanja koja su se bavila time koje strategije suočavanja s klimatskim promjenama predviđaju izvođenje prookolišnog ponašanja. Tako su Homburg i suradnici (2007) pokazali da je izraženija usmjerenost na problem povezana s češćim izvođenjem prookolišnog ponašanja, kao i strategija suočavanja putem izražavanja emocija, poput tuge i ljutnje zbog onečišćenja. Također, Ojala i Bengtsson (2018) su pokazali kako je izraženija usmjerenost na problem predviđala češće prookolišno ponašanje, dok je umanjivanje ozbiljnosti problema klimatskih promjena predviđalo rjeđe izvođenje prookolišnog ponašanja.

U ovom će se radu po prvi puta u literaturi provjeriti postoji li izravan učinak izloženosti porukama straha na prookolišno ponašanje te postoji li u tom odnosu i medijacijska uloga dviju strategija suočavanja s problemom klimatskih promjena – strategije suočavanja usmjerene na problem klimatskih promjena i strategije umanjivanja ozbiljnosti problema klimatskih promjena. Stoga se u ovom radu postavljaju tri istraživačka pitanja. Prvo istraživačko pitanje je postoji li izravan učinak izloženosti porukama straha o klimatskim promjenama na učestalost izvođenja prookolišnog ponašanja (P1). Drugo istraživačko pitanje je postoji li medijacijska uloga strategije suočavanja usmjerena na problem klimatskih promjena u odnosu između izloženosti porukama straha o klimatskim promjenama i učestalosti izvođenja prookolišnog ponašanja (P2). I naposljetku, treće istraživačko pitanje je postoji li medijacijska uloga strategije suočavanja umanjivanja ozbiljnosti problema klimatskih promjena u odnosu između izloženosti porukama straha o klimatskim promjenama i učestalosti izvođenja prookolišnog ponašanja (P3).

3. METODOLOGIJA

3.1. Sudionici i postupak

Istraživanje je provedeno na 1075 (51,9% žena) punoljetnih stanovnika Republike Hrvatske koji su u prosjeku imali 32 godine ($M=32,7$; $SD=12,797$). Kako bi uzorak što više odgovarao populaciji, primijenjen je kvotni uzorak. Kvote su određene na temelju

dva kriterija: županiji u kojoj sudionici žive i njihovom spolu.

Kvote su prvo određene prema županiji kako bi u uzorku bili zastupljeni stanovnici iz različitih dijelova Hrvatske. Ovime je izbjegnuto prevladavanje sudionika iz samo nekih dijelova Hrvatske, što je važno uzevši u obzir da naša zemlja ima tri klimatske zone (Šegota i Filipčić, 1996) s različitim toplinskim obilježjima. Naime, neka su istraživanja (npr. Van der Linden, 2015) pokazala da ljudi s različitim osobnim iskustvima vremenskih uvjeta imaju drugačiju percepciju klimatskih promjena, što je naposljetku povezano i s razlikom u učestalosti izvođenja prookolišnog ponašanja. Unutar svake županije osigurana je proporcionalna zastupljenost oba spola, u skladu s ukupnom populacijom, budući da se u online istraživanjima često javlja da se sudionici muškog spola u manjem broju odazivaju na sudjelovanje u usporedbi sa ženama (Porter i Umbach, 2006). Broj sudionika po županijama i spolu određen je prema najnovijem popisu stanovništva u Republici Hrvatskoj (Državni zavod za statistiku, 2021).

Tablica 1. *Neka socio-demografska obilježja sudionika*

Obilježje	% sudionika
Dob	
18 – 24	39,1
25 – 34	24,5
35 – 49	23,1
50 – 64	11,7
65+	1,5
Obrazovanje	
Nezavršena ili završena osnovna škola	1,5
Završena dvogodišnja ili trogodišnja srednja škola	4
Završena četverogodišnja srednja škola	38,8
Završena viša ili visoka škola, prijediplomski ili diplomski studij	47,5
Završen magisterij ili doktorat	8,1
Mjesečni prihod kućanstva	
Do EUR 600	4
EUR 601–860	5,3
EUR 861–1130	12,7
EUR 1.131–1.660	16,7
EUR 1.661–2.190	18
EUR 2.191–2.720	18,9
EUR 2.721–3.250	10,3
Više od EUR 3.250	14,1

Što se tiče ostalih socio-demografskih obilježja sudionika u uzorku ovog istraživanja, iz Tablice 1 vidljivo je da najveći udio njih ima završenu višu ili visoku školu, odnosno prijediplomski ili diplomski studij te da najveći udio njih živi u kućanstvu s mjesečnim prihodom u rasponu od 2.191 – 2.720 eura.

Uzorak sudionika na kojem su obrađeni podatci prikazani u ovom radu prikupljen je u okviru većeg istraživačkog projekta pod nazivom Sociopsihološke odrednice i načini ojačanja percepcije rizika zbog klimatskih promjena, koje je financiralo Hrvatsko katoličko sveučilište. Istraživanje je odobrilo Etičko povjerenstvo Hrvatskog katoličkog sveučilišta, a provedeno je online između ožujka i lipnja 2023. godine. Upitnik je kreiran u aplikaciji SoSci Survey (Leiner, 2019) te je sudionicima bio dostupan putem web stranice www.soscisurvey.de.

Nakon što su pristupili poveznici na istraživanje, sudionici su bili informirani o ciljevima istraživanja, postupku istraživanja te svojim pravima kao sudionika prije nego što su pristupili ispunjavanju upitnika. Bilo im je zajamčeno da će njihovi odgovori ostati anonimni te da se tijekom istraživanja neće prikupljati podatci koji bi mogli otkriti njihov identitet. Sudionici su obaviješteni da će njihovi podatci biti analizirani isključivo na grupnoj razini i korišteni samo u istraživačke svrhe. Izričito je navedeno da sudionici mogu u bilo kojem trenutku odustati od sudjelovanja te kontaktirati istraživače ako imaju bilo kakve nedoumice ili pitanja. Nakon što su pročitali ove informacije, od sudionika se tražilo da daju pristanak za sudjelovanje u istraživanju klikom na gumb „Dalje“. Oni koji su pristali na sudjelovanje potom su ispunili upitnik, a samo ispunjavanje upitnika je trajalo približno 20 minuta.

3.2. Mjere

Izloženost porukama straha u medijima mjerena je jednim pitanjem koje je glasilo: „Prema Vašem mišljenju, kakve su obično informacije o klimatskim promjenama koje čitate ili o kojima slušate u medijima?“ Sudionici su davali svoj odgovor na jednoj čestici pomoću Osgoodove ljestvice od sedam stupnjeva, a na krajevima koje se nalaze pridjevi suprotnih značenja. S lijeve strane ljestvice (broj 1) nalazio se pridjev „zastrašujuće“, a s desne strane ljestvice (broj 7) se nalazio pridjev „umirujuće“. Radi lakšeg praćenja rezultata, ova je čestica rekodirana tako da najveći rezultat (7) označava zastrašujuću komunikaciju, a najmanji (1) umirujuću komunikaciju.

Strategije suočavanja mjerene su Skalom suočavanja autorice Ojala (2012, 2013; Ojala i Bengtsson, 2018). Zadatak sudionika je bio procijeniti koliko se na njih odnose tvrdnje koje opisuju različita ponašanja i iskustva kada se suoče s društvenim problemima poput klimatskih promjena. Sudionici su procjenjivali koliko se na njih odnosi ukupno 20 tvrdnji, na ljestvici za odgovore od pet stupnjeva (1 – uopće se ne odnosi na mene; 5 – u potpunosti se odnosi na mene). Od ukupnog broja tvrdnji, šest njih mjeri strategiju suočavanja usmjerenu na značenje (primjer tvrdnje: „Mislim da će znanstvenici vjerojatno u budućnosti naći rješenje za probleme vezane uz klimatske promjene“), tri mjere strategiju suočavanja usmjerenu na problem (primjer tvrdnje: „Razmišljam što ja osobno mogu učiniti kako bih pomogao/pomogla oko rješavanja problema klimatskih

promjena“), sedam mjeri strategiju umanjivanja ozbiljnosti problema klimatskih promjena (primjer tvrdnje: „Mislim da se ništa ozbiljno neće dogoditi vezano uz klimatske promjene tijekom moga života“), a četiri strategiju udaljavanja od problema klimatskih promjena (primjer tvrdnje: „Isključim televizor/ne čitam novine niti vijesti na portalima kada izvještavaju o klimatskim promjenama kako me ne bi podsjećali na strašne stvari koje će se dogoditi“). Za procjenu konstruktne valjanosti ove skale specificiran je CFA (eng. *confirmatory factor analysis*) mjerni model s četiri faktora. Taj je početni model pokazao loše slaganje s podacima ($\chi^2(164)=993,855$; $p<0,05$; CFI=0,88; TLI=0,86; RMSEA=0,07; SRMR=0,065). Nakon uklanjanja tri tvrdnje (osam, 17 i 19, originalno na strategiji usmjerenoj na značenje) koje nisu zadovoljavale uvjet opterećenja iznad 0,5, slaganje modela s podacima i dalje nije bilo zadovoljavajuće. Stoga je dalje pristupljeno analizi modifikacijskih indeksa, koji su ukazali na opravdanost uklanjanja tvrdnji broj tri i sedam (originalno na strategiji umanjivanja ozbiljnosti klimatskih promjena). Ove su izmjene dovele do zadovoljavajućeg slaganja modela s podacima ($\chi^2(84)=485,428$; $p<0,05$; CFI=0,923; TLI=0,904; RMSEA=0,067; SRMR=0,056). Iako primijenjena skala mjeri četiri strategije suočavanja, u ovom ćemo radu za provjeru postavljenih hipoteza koristiti samo rezultate na dvije strategije suočavanja: strategiji usmjerenosti na problem i strategiji umanjivanja ozbiljnosti klimatskih promjena. Pouzdanosti ovih dviju subskala temeljene na analizi strukturalnog modeliranja (eng. *structural equation modeling*) su zadovoljavajuće te ona iznosi 0,821 za strategiju suočavanja usmjerenog na problem te 0,778 za strategiju umanjivanja ozbiljnosti klimatskih promjena.

Prookolišno ponašanje u projektu iz kojeg su proizašli podaci u ovom radu mjerilo se pomoću osam tvrdnji preuzetih iz istraživanja Ojale (2012, 2013). Tvrdnje su obuhvaćale svakodnevno ponašanje (npr. vožnja bicikla ili hodanje umjesto korištenja automobila) i komunikaciju o važnosti zaštite okoliša s drugim ljudima (npr. pokušaj utjecaja na prijatelje i/ili vršnjake da više brinu o okolišu). Sudionici su bilježili koliko često se ponašaju na način opisan u svakoj tvrdnji na skali od pet stupnjeva (1 – gotovo nikada, 5 – gotovo uvijek).

O konstruktnoj valjanosti ove skale već je izviješteno u članku u kojem su obrađeni podaci dobiveni u okviru ovog istraživanja (za detalje vidjeti Vrselja i sur., 2024). Konfirmatorna faktorska analiza tih podataka pokazala je da mjerni model s jednim faktorom i osam čestica ima loše parametre pristajanja. Većina je čestica imala slabo opterećenje s latentnim konstruktom prookolišnog ponašanja, pri čemu su standardizirana faktorska opterećenja bila ispod ili oko 0,50. Stoga su zadržane samo tri čestice s najvišim faktorskim opterećenjima (tj. „Pokušavam utjecati na svoje članove obitelji i prijatelje da se ponašaju na ekološki osviješten način“ (e5), „Štedim energiju u kućanstvu“ (e5) i „Odabirem hranu čija proizvodnja ima manje negativan utjecaj na klimu (npr. jedem voće i povrće iz ekološkog uzgoja, nastojim jesti manje mesa)“ (e8), te je analiziran novi mjerni model s jednim faktorom i tri čestice. Pristajanje tog modela nije se mogla zasebno analizirati jer je model imao nula stupnjeva slobode, zbog čega je dodatno istražen unutar cjelokupnog mjernog modela sa svim korištenim latentnim varijablama. Analizirani cjelokupni model je imao zadovoljavajuće parametre pristajanja. Koeficijent

pouzdanosti ovako skraćene mjere od tri čestice temeljen na SEM analizi iznosio je 0,705, što ukazuje na njenu zadovoljavajuću pouzdanost.

3.3. Analiza podataka

Kako bi se dobili odgovori na postavljena istraživačka pitanja, primijenjena je statistička analiza strukturalnog modeliranja u programu Mplus 8.11 (Muthén i Muthén, 2017). Prvo će biti procijenjen mjerni model sa svim latentnim varijablama i uključenim indikatorima, a zatim će biti testiran strukturalni model u kojem su dvije strategije suočavanja s klimatskim promjenama (usmjerenost na problem klimatskih promjena i umanjivanje ozbiljnosti problema klimatskih promjena) predložene kao medijator u odnosu između izloženosti sudionika porukama straha o klimatskim promjenama i prookolišnog ponašanja. Procjena pristajanja modela u ovim analizama nije se temeljila isključivo na χ^2 statistici, s obzirom na njezinu visoku osjetljivost na veličinu uzorka (Kline, 2015), nego i na drugim parametrima pristajanja modela: CFI (eng. *Comparative fit index*), TLI (eng. *Tucker-Lewis Index*), RMSEA (eng. *Root Mean Square Error of Aproximation*) i SRMR (eng. *Standard Root Mean Square Residual*). Sukladno preporukama o vrijednostima ovih parametara, poželjno je da je $CFI \geq 0,90$ (Schumacker i Lomax, 2010), $TLI \geq 0,90$ (Schumacker i Lomax, 2010), $RMSEA \leq 0,08$ (Browne i Cudeck, 1992; Schumacker i Lomax, 2010), a $SRMR \leq 0,08$ (Browne i Cudeck, 1992; Schumacker i Lomax, 2010). Koeficijenti pouzdanosti primijenjenih mjera temeljeni su na analizi strukturalnog modeliranja, a koja ne pretpostavlja jednaka faktorska opterećenja indikatora (Cheung i sur., 2024).

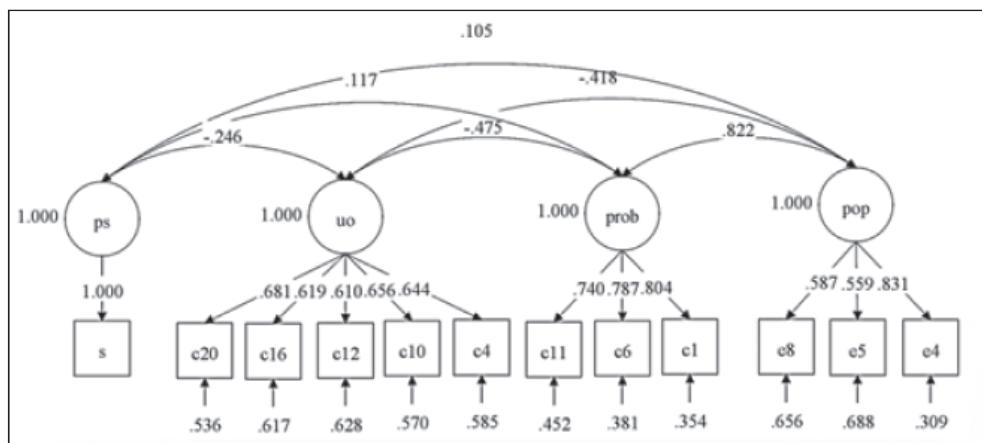
4. REZULTATI

Kako je vidljivo iz Tablice 2, sudionici su procjenjivali da su poruke o klimatskim promjenama u medijima u prosjeku iznad sredine teorijskog raspona na mjeri procjene koliko su poruke zastrašujuće. Također, sudionici se u prosjeku upuštaju u suočavanje usmjereno na problem klimatskih promjena u razini koja je iznad sredine teorijskog raspona rezultata na ovoj mjeri suočavanja. S druge strane, u suočavanje koje se odnosi na umanjivanje ozbiljnosti klimatskih promjena sudionici se u prosjeku uključuju u razini koja je ispod sredine teorijskog raspona rezultata na ovoj mjeri suočavanja. Naposljetku, na mjeri prookolišnog ponašanja sudionici su postigli prosječan rezultat koji je iznad sredine teorijskog raspona rezultata na toj mjeri.

Tablica 2. *Deskriptivni pokazatelji za korištene varijable*

	N	Min	Max	M	SD
Poruka straha	1068	1,00	7,00	5,23	1,24
Suočavanje usmjereno na problem	1072	1,00	5,00	2,94	0,95
Umanjivanje ozbiljnosti klimatskih promjena	1059	1,00	5,00	2,24	0,7
Prookolišno ponašanje	1068	1,00	5,00	3,13	0,90

Prije obrade podataka potrebne za dobivanje odgovora na istraživačka pitanja rada, specificiran je mjerni model koji je uključivao sve konstrukte i omogućio kovarijancu između latentnih varijabli. Ovaj je model pokazao dobro slaganje s podacima ($\chi^2(49)=284,963$; $p<0,05$; CFI=0,941; TLI=0,921; RMSEA=0,067; SRMR=0,046). Utvrđena je značajna povezanost između svih mjerenih konstrukata. Izloženost porukama straha pokazala se značajno i pozitivno povezanom sa strategijom suočavanja usmjerenom na problem i prookolišno ponašanje te negativno povezana sa strategijom umanjivanja ozbiljnosti klimatskih promjena. Dvije mjerene strategije suočavanja pokazale su se međusobno negativno povezanim. Obje strategije suočavanja bile su povezane s prookolišnim ponašanjem, ali su predznaci tih povezanosti bili drugačiji – umanjivanje ozbiljnosti klimatskih promjena bilo je negativno povezano s prookolišnim ponašanjem, a strategija suočavanja usmjerena na problem pokazala se pozitivno povezana s prookolišnim ponašanjem.

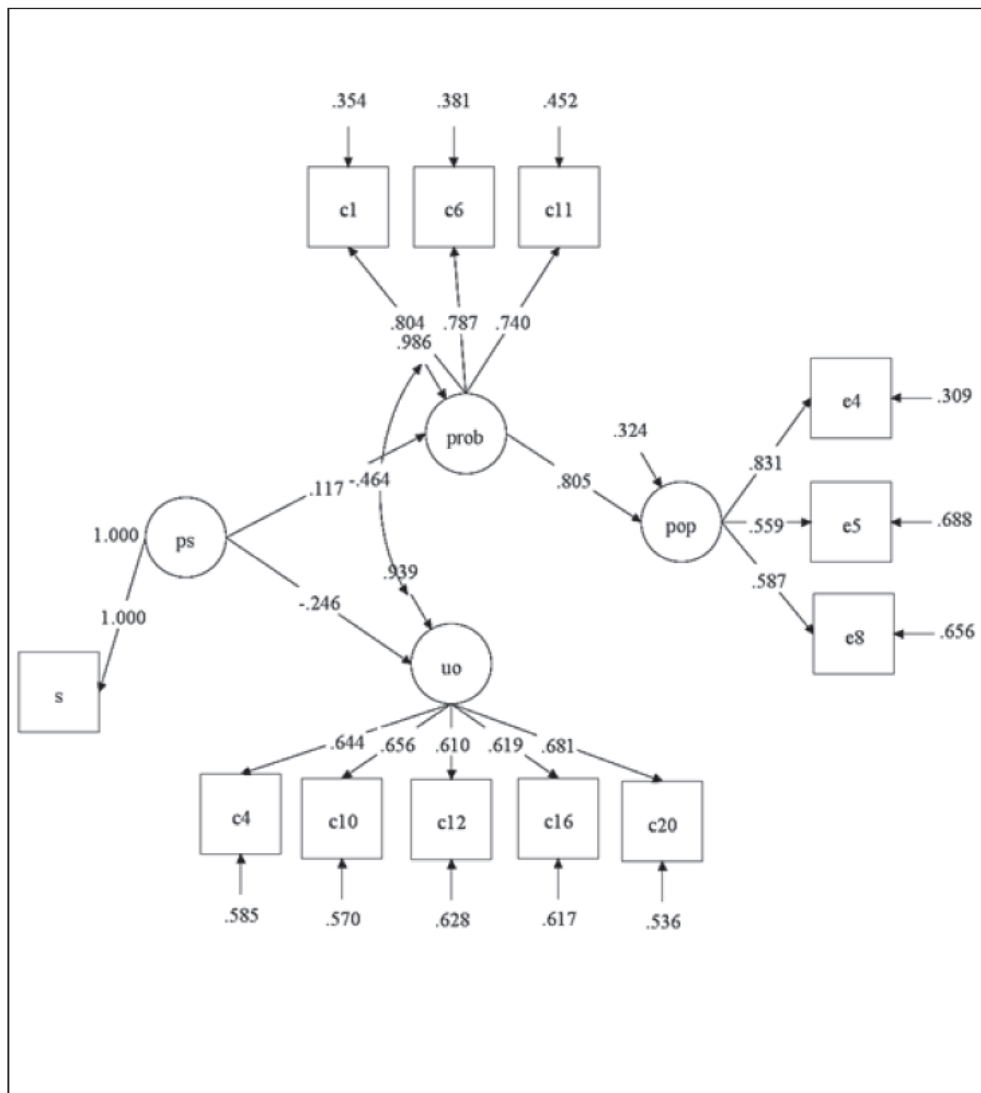

Slika 1. Ukupni mjerni model za korištene varijable

Napomena. Prikazani su standardizirani koeficijenti opterećenja. Također, prikazani su samo značajni koeficijenti opterećenja. Ps – poruka straha; uo – umanjivanje ozbiljnosti; prob – suočavanje usmjereno na problem; pop – prookolišno ponašanje.

Zatim je postavljen strukturalni model s pet puteva i jednom kovarijancom (između dvije strategije suočavanja) (Slika 2). Ovaj je paralelni medijacijski model pokazao dobro pristajanje podacima ($\chi^2(49)=284,963$; $p<0,05$; CFI=0,941; TLI=0,920; RMSEA=0,067; SRMR=0,046).

Naposljetku su testirane značajnosti izravnog i neizravnih učinaka izloženosti porukama straha na prookolišno ponašanje (Tablica 3). Pokazalo se da ne postoji značajan izravni učinak izloženosti porukama straha na prookolišno ponašanje, čime je dobiven odgovor na prvo istraživačko pitanje rada. Rezultati vezani za drugo istraživačko pitanje (P2) pokazali su da postoji značajna medijacijska uloga strategije suočavanja usmjerene na problem u odnosu izloženosti porukama straha i prookolišnog ponašanja.

Slika 2. Strukturalni model za korištene varijable

Napomena: ** $p < 0,01$. Ps – poruka straha; uo – umanjivanje ozbiljnosti; prob – suočavanje usmjereno na problem; pop – proekolišno ponašanje.

Specifičnije, pokazalo se da je veća izloženost porukama straha značajno povezana s izraženijom strategijom suočavanja usmjerenom na problem, a koja je naposljetku značajno povezana s češćim uključivanjem u proekolišno ponašanje. Rezultati vezani za treće istraživačko pitanje (P3) pokazali su da ne postoji značajna medijacijska uloga strategije umanjivanja ozbiljnosti klimatskih promjena u odnosu na izloženost porukama straha i proekolišnog ponašanja.

Tablica 3. *Procjene značajnosti izravnog i neizravnih učinaka izloženosti porukama straha na prookolišno ponašanje kroz dvije strategije suočavanja*

Vrsta učinka	Učinak	B	SE	p
Neizravni	Poruka straha $\Rightarrow$ Usmjereno na problem $\Rightarrow$ Pop	0,105	0,039	0,001
	Poruka straha $\Rightarrow$ Umanjivanje ozbiljnosti $\Rightarrow$ Pop	0,009	0,011	0,418
Izravni	Poruka straha $\Rightarrow$ Pop	0,002	0,032	0,949

5. ZAKLJUČAK

U ovom je radu proučavan odnos između izloženosti porukama straha o klimatskim promjenama u medijima i prookolišnog ponašanja, kao i uloga strategija suočavanja u tom odnosu. Rezultati su pokazali kako izloženost porukama straha nema statistički značajan izravan učinak na prookolišno ponašanje. Ovaj je nalaz u skladu s modelom proširenih paralelnih procesa (Witte, 1992; Witte i Allen, 2000), prema kojem poruke straha ne dovode izravno do promjene nekog stava ili ponašanja, nego do toga dolazi putem aktiviranja psiholoških mehanizama, a prvo kroz procjenu da je prijetnja visoka i procjenu vlastite učinkovitosti u eliminiranju prijetnje iz poruke. Prosječne razine procjene sudionika ovog istraživanja o tome koliko su zastrašujuće poruke koje obično slušaju ili koje čitaju u medijima o klimatskim promjenama ukazuju da oni procjenjuju kroz te poruke da postoji visoka prijetnja negativnih utjecaja klimatskih promjena. O procjeni učinkovitosti sudionika u eliminiranju prijetnje nemamo podataka. Međutim, ovdje treba ipak razmotriti nalaze metanalize koju su proveli Tannenbaum i suradnici (2015), a koja je pokazala kako je dovoljno da poruka straha sadrži dovoljno prijetnje kako bi dovela do promjene u stavovima i ponašanju i bez komponente koja će sadržavati informaciju o učinkovitosti odgovora kojima se može ublažiti prijetnja. Ipak, valja naglasiti kako je navedena metaanaliza pokazala i da su učinci poruke straha koja sadrži ovu komponentu ipak veći u usporedbi s porukom koja ne sadrži tu komponentu.

S druge strane, rezultati su pokazali kako postoji značajna medijacijska uloga strategije suočavanja usmjerene na problem u odnosu izloženosti porukama straha i prookolišnog ponašanja. Specifičnije, pokazalo se da je veća izloženost porukama straha u medijima povezana s izraženijim suočavanjem usmjerenim na problem, što se naposljetku pokazalo povezano s češćim prookolišnim ponašanjem. Naposljetku, rezultati su pokazali i da ne postoji medijacijska uloga umanjivanja ozbiljnosti klimatskih promjena u odnosu na izloženost porukama straha i prookolišno ponašanje.

Budući da u literaturi ne postoje istraživanja koja su proučavala međuodnos između varijabli mjenjenih u ovom radu, otežana je usporedba nalaza ovog rada s nalazima drugih istraživanja. Iako nisu proučavali učinak poruka straha o klimatskim promjenama u medijima, nego učinak pesimistične interpersonalne komunikacije (s bliskim ljudima) o klimatskim promjenama, ovdje ćemo ipak navesti istraživanje Ojale i Bengtssona (2018). Naime, ono je jedno od rijetkih istraživanja u kojem je proučavan odnos između optimistične i pesimistične komunikacije o klimatskim promjenama, strategija suo-

čavanja s problemom klimatskih promjena i prookolišnog ponašanja. Pokazalo se kako je izraženija strategija suočavanja usmjerena na problem predvidjela češće prookolišno ponašanje, dok je izraženije umanjivanje ozbiljnosti klimatskih promjena predvidjelo rjeđe izvođenje prookolišnog ponašanja. Također, pokazalo se kako postoji značajan neizravni serijalni učinak pesimistične komunikacije na prookolišno ponašanje kroz umanjivanje ozbiljnosti klimatskih promjena i strategije suočavanja usmjerene na problem, na način da je pesimistična komunikacija predvidjela izraženije umanjivanje problema, što je predvidjelo manje izraženu strategiju suočavanja usmjerenu na problem i manje prookolišnog ponašanja. Nalazi ovog istraživanja naglašavaju složenost odnosa između komunikacijskog konteksta i individualnih odgovora na klimatske izazove, te je ono jedno od rijetkih koje se bavilo proučavanjem odnosa između obrazaca komunikacije, strategija suočavanja s klimatskim promjenama i prookolišnog ponašanja. Moguće je da je strategija umanjivanja ozbiljnosti klimatskih promjena i u našem istraživanju zaista prvi medijator u serijalnom lancu medijatora u odnosu između izloženosti porukama straha i prookolišnog ponašanja. Buduća bi istraživanja mogla proučiti postoji li taj učinak.

Dobiveni rezultati ovog rada pružili su važan uvid u psihološke mehanizme koji se nalaze u pozadini djelovanja poruka straha o klimatskim promjenama. Ovo je istraživanje jedno od rijetkih u kojem se proučava odnos između poruka straha u medijima o klimatskim promjenama, strategija suočavanja i prookolišnog ponašanja, a sama ta činjenica govori dosta o njegovom doprinosu socio-psihologijskoj literaturi o odnosu komunikacije o klimatskim promjenama i prookolišnom ponašanju. Međutim, i ovo istraživanje ima ograničenja koja treba spomenuti. Jedno od njegovih ključnih ograničenja nalazi se u njegovom korelacijskom nacrtu, zbog čega se na temelju dobivenih nalaza ne mogu donositi uzročno-posljedični zaključci. Buduća bi istraživanja trebala biti eksperimentalnog nacrta te testirati utjecaj izlaganja porukama straha o klimatskim promjenama na doživljaj i ponašanje pojedinaca. Također, još jedno ograničenje istraživanja nalazi se u mjerama koje su u okviru njega primijenjene, prvenstveno mjere izloženosti porukama straha u medijima, ali i mjere prookolišnog ponašanja. Naime, izloženost porukama straha o klimatskim promjenama je procijenjena pomoću samo jednog pitanja. Takva pojednostavljena mjera može biti nedovoljno precizna za zahvaćanje složenosti i raznovrsnosti iskustava izloženosti različitim vrstama poruka straha u medijima. Nadalje, mjera prookolišnog ponašanja također predstavlja ograničenje, budući da je konfirmatorna faktorska analiza pokazala kako je faktor prookolišnog ponašanja zasićen s tri čestice od ukupno osam mjerenih. Ovo ukazuje na moguće nedostatke u konstruiranom upitniku i potrebu za daljnjim razvojem valjanih mjernih instrumenata prookolišnog ponašanja.

LITERATURA

- Armbruster, S. T., Manchanda, R. V., i Vo, N. (2022). When Are Loss Frames More Effective in Climate Change Communication? An Application of Fear Appeal Theory. *Sustainability*, 14(12), 7411. <https://doi.org/10.3390/su14127411>
- Brosch, T., i Sauter, D. (2023). Emotions and the Climate Crisis: A Research Agenda for an Affective Sustainability Science. *Emotion Review*, 15(4), 253–257. <https://doi.org/10.1177/17540739231193741>
- Browne, M. W., i Cudeck, R. (1992). Alternative Ways of Assessing Model Fit. *Sociological Methods & Research*, 21(2), 230–258. <https://doi.org/10.1177/0049124192021002005>
- Chen, M.-F. (2016). Impact of Fear Appeals on Pro-Environmental Behavior and Crucial Determinants. *International Journal of Advertising: The Review of Marketing Communications*, 35(1), 74–92. <https://doi.org/10.1080/02650487.2015.1101908>
- Cheung, G. W., Cooper-Thomas, H. D., Lau, R. S. i Wang, L. C. (2024). Reporting Reliability, Convergent and Discriminant Validity With Structural Equation Modeling: A Review and Best-Practice Recommendations. *Asia Pacific Journal of Management*, 41, 745–783. <https://doi.org/10.1007/s10490-023-09871-y>
- de Graaf, J., Bal, M., de Wit, J., i Stok, M. (2024). Climate Change Doom Communication From a Fear Appeal Perspective. *European Journal of Health Communication*, 5(4), 26–50. <https://doi.org/10.47368/ejhc.2024.402>
- de Hoog, N., Stroebe, W., i de Wit, J. B. F. (2007). The Impact of Vulnerability to and Severity of a Health Risk on Processing and Acceptance of Fear-Arousing Communications: A Meta-Analysis. *Review of General Psychology*, 11(3), 258–285. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.11.3.258>
- Državni zavod za statistiku (2021). *Popis 2021*. <https://dzs.gov.hr/naslovna-bloko-vi/u-fokusu/popis-2021/88>.
- Ettinger, J., Walton, P., Painter, J., & DiBlasi, T. (2021). Climate of Hope or Doom and Gloom? Testing the Climate Change Hope vs. Fear Communications Debate Through Online Videos. *Climatic Change*, 164(1–2). <https://doi.org/10.1007/s10584-021-02975-8>
- Homburg, A., Stolberg, A., i Wagner, U. (2007). Coping With Global Environmental Problems: Development and First Validation of Scales. *Environment and Behavior*, 39(6), 754–778. <https://doi.org/10.1177/0013916506297215>
- Kline, R. B. (2015). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. The Guilford.
- Lazarus, R. S. (1991). Cognition and Motivation in Emotion. *American Psychologist*, 46(4), 352. <https://doi.org/10.1037//0003-066x.46.4.352>
- Lazarus, R. S. i Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. Springer.
- Leiner, D. J. (2019). *SoSci Survey (Version 3.1.06)*. <https://www.soscsurvey.de>
- Maddux, J. E., i Rogers, R. W. (1983). Protection, Motivation and Self-Efficacy: A Revised Theory of Fear Appeals and Attitude Change. *Journal of Experimental Social Psychology*, 19(5), 469–479. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(83\)90023-9](https://doi.org/10.1016/0022-1031(83)90023-9)

- Maroof, S. O. (2024). *Coping with Climate Change: Understanding the Influence of Fear-Inducing Media Representations* (Bachelor's thesis). University of Twente. https://essay.utwente.nl/100388/1/OmarMaroof_BA_BMS.pdf
- Meijnders, A. L., Midden, C. J. H. i Wilke, H. A. M. (2001). Role of Negative Emotion in Communication about CO₂ risks. *Risk Analysis*, 21(5), 955–966. <https://doi.org/10.1111/0272-4332.215164>
- Muthén, L. K. i Muthén, B. O. (2017). *Mplus: Statistical Analysis with Latent Variables: User's Guide (Version 8.11)*. Authors.
- Ojala, M. (2012). How do Children Cope With Global Climate Change? Coping Strategies, Engagement, and Well-Being. *Journal of Environmental Psychology*, 32(3), 225–233. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2012.02.004>
- Ojala, M. (2013). Coping With Climate Change Among Adolescents: Implications for Subjective Well-Being and Environmental Engagement. *Sustainability*, 5(5), 2191–2209. <https://doi.org/10.3390/su5052191>
- Ojala, M. i Bengtsson, H. (2018). Young People's Coping Strategies Concerning Climate Change: Relations to Perceived Communication With Parents and Friends and Pro-Environmental Behavior. *Environment and Behavior*, 50(9), 1006–1035. <https://doi.org/10.1177/0013916518763894>
- Ojala, M., Cunsolo, A., Ogunbode, C. A. & Middleton, J. (2021). Anxiety, Worry, and Grief in a Time of Environmental and Climate Crisis: A Narrative Review. *Annual Review of Environment and Resources*, 46, 35–58. <https://doi.org/10.1146/annurev-environ-012220-022716>
- Peters, G. J. Y., Ruiter, R. A. C. i Kok, G. (2012). Threatening Communication: a Critical Re-Analysis and a Revised Meta-Analytic Test of Fear Appeal Theory. *Health Psychology Review*, 7(sup1), S8–S31. <https://doi.org/10.1080/17437199.2012.703527>
- Porter, S. R. i Umbach, P. D. (2006). Student Survey Response Rates Across Institutions: Why Do They Vary? *Research in Higher Education*, 47(2), 229–247. <https://doi.org/10.1007/s11162-005-8887-1>
- Rogers, R. W. (1975). A Protection Motivation Theory of Fear Appeals and Attitude Change. *The Journal of Psychology*, 91(1), 93–114. <https://doi.org/10.1080/00223980.1975.9915803>
- Rogers, R. W. (1983). Cognitive and Physiological Processes in Fear Appeals and Attitude Change: A Revised Theory of Protection Motivation. U Cacioppo, J. T. i Petty, R. E. (Ur.), *Social Psychophysiology: A Sourcebook* (str. 153–176). Guilford Press.
- Ruiter, R. A. C., Kessels, L. T. E., Peters, G.-J. Y. i Kok, G. (2014). Sixty Years of Fear Appeal Research: Current State of the Evidence. *International Journal of Psychology*, 49(2), 63–70. <https://doi.org/10.1002/ijop.12042>
- Schumacker, R. E. i Lomax, R. G. (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling* (3rd ed.). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Šegota, T. i Filipčić, A. (1996). Klima Hrvatske. U: Jelić, T. (ur.), *Klimatologija za geografije* (3. izdanje) (str. 375–451). Školska knjiga.

- Tannenbaum, M. B., Hepler, J., Zimmerman, R. S., Saul, L., Jacobs, S., Wilson, K. i Albarracín, D. (2015). Appealing to Fear: A Meta-Analysis of Fear Appeal Effectiveness and Theories. *Psychological Bulletin*, 141(6), 1178–1204. <https://doi.org/10.1037/a0039729>
- Van der Linden, S. (2015). The Social-Psychological Determinants of Climate Change Risk Perceptions: Towards a Comprehensive Model. *Journal of Environmental Psychology*, 41, 112–124. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2014.11.012>
- Van Zomeren, M., Spears, R. i Leach, C. W. (2010). Experimental Evidence for a Dual Pathway Model Analysis of Coping With the Climate Crisis. *Journal of Environmental Psychology*, 30(4), 339–346. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.02.006>
- Vrselja, I., Pandžić, M., Rihtarić, M. L. i Ojala, M. (2024). Media Exposure to Climate Change Information and Pro-Environmental Behavior: The Role of Climate Change Risk Judgment. *BMC Psychology*, 12, 262. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-01771-0>
- Witte, K. (1992). Putting the Fear Back Into Fear Appeals: The Extended Parallel Process Model. *Communication Monographs*, 59(4), 329–349. <https://doi.org/10.1080/03637759209376276>
- Witte, K. (1998). Fear as Motivator, Fear as Inhibitor: Using the EPPM to Explain Fear Appeal Successes and Failures. U Andersen, P. A. & Guerrero, L. K. (Ur.), *The Handbook of Communication and Emotion* (str. 423–450). Academic Press.
- Witte, K. i Allen, M. (2000). A Meta-Analysis of Fear Appeals: Implications for Effective Public Health Campaigns. *Health Education & Behavior*, 27(5), 591–615. <https://doi.org/10.1177/109019810002700506>
- Witte, K., Berkowitz, J. M., Cameron, K. A. i McKeon, J. K. (1998). Preventing the Spread of Genital Warts: Using Fear Appeals to Promote Self-Protective Behaviors. *Health Education & Behavior*, 25, 571–585. <http://dx.doi.org/10.1177/109019819802500505>
- Witte, K., Meyer, G. i Martell, D. (2001). *Effective Health Risk Messages: A Step-by-Step Guide*. Sage.
- Witte, K. i Morrison, K. (1995). Using Scare Tactics to Promote Safer Sex Among Juvenile Detention and High School Youth. *Journal of Applied Communication Research*, 23, 128–142. <http://dx.doi.org/10.1080/00909889509365419>
- Wong, N. C. H. i Cappella, J. N. (2009). Antismoking Threat and Efficacy Appeals: Effects on Smoking Cessation Intentions for Smokers With Low and High Readiness to Quit. *Journal of Applied Communication Research*, 37, 1–20. <http://dx.doi.org/10.1080/00909880802593928>

EXPOSURE TO FEAR-BASED CLIMATE CHANGE MESSAGES IN THE MEDIA AND PRO-ENVIRONMENTAL BEHAVIOR: THE ROLE OF SOME COPING STRATEGIES

Ivana Vrselja

Abstract

The climate crisis is associated with existential concerns that can cause fear among people. This fear can be further fueled by media communication about the climate crisis, as reports increasingly focus on threats such as disease outbreaks, higher mortality rates among vulnerable populations, deteriorating living conditions, and similar issues. Some authors warn that the emphasis on such threats in so-called fear appeals can lead to undesirable coping mechanisms such as denial of the problem as well as a lack of pro-environmental behavior that could mitigate the negative effects of climate change.

Therefore, the aim of this study was to examine the relationship between exposure to fear-based messages about climate change in the media, strategies for coping with the threat of climate change, and the frequency of pro-environmental behaviors. Data were collected online from a quota sample of 1075 adult residents of Croatia (51.9% women) with an average age of 32 years. Participants rated how scary the climate change messages they read or hear in the media are, how they deal with the problem of climate change (problem-oriented coping and trivialization of the problem of climate change) and how often they engage in pro-environmental behaviors.

The results of the structural modeling show that there is no direct effect of exposure to fear-based media messages on pro-environmental behavior, but there is a mediating effect of a coping strategy. More specifically, greater exposure to fear-based messages was associated with a greater focus on problem-focused coping, which was ultimately associated with more frequent pro-environmental behavior. The results were discussed within the framework of existing social psychological theories and provide guidelines for future research.

Keywords: climate change, coping strategies, fear, media, pro-environmental behavior

EXPOSITION GEGENÜBER ANGSTBASIERTEN KLIMAWANDELBOTSCHAFTEN IN DEN MEDIEN UND UMWELTFREUNDLICHES VERHALTEN: DIE ROLLE EINIGER BEWÄLTIGUNGSSTRATEGIEN

Ivana Vrselja

Zusammenfassung

Die Klimakrise ist mit existenziellen Sorgen verbunden, die bei den Menschen Angst auslösen können. Diese Angst kann durch die Medienkommunikation über die Klimakrise noch weiter geschürt werden, da sich die Berichte zunehmend auf Bedrohungen wie den Ausbruch von Krankheiten, höhere Sterblichkeitsraten bei gefährdeten Bevölkerungsgruppen, sich verschlechternde Lebensbedingungen und ähnliche Themen konzentrieren. Einige Autoren warnen, dass die Betonung solcher Bedrohungen in so genannten Furchtappellen zu unerwünschten Bewältigungsmechanismen wie der Verleugnung des Problems sowie zu einem Mangel an umweltfreundlichem Verhalten führen kann, die die negativen Auswirkungen des Klimawandels abmildern könnten.

Ziel dieser Studie war es daher, den Zusammenhang zwischen der Exposition gegenüber angstbasierten Botschaften über den Klimawandel in den Medien, Bewältigungsstrategien gegenüber der Bedrohung durch den Klimawandel und der Häufigkeit umweltfreundlichen Verhaltens zu untersuchen. Die Daten wurden online bei einer Quotenstichprobe von 1075 erwachsenen Einwohnern Kroatiens (51,9 % Frauen) mit einem Durchschnittsalter von 32 Jahren erhoben. Die Teilnehmer bewerteten, wie beängstigend die Botschaften zum Klimawandel sind, die sie in den Medien lesen oder hören, wie sie mit dem Problem des

Klimawandels umgehen (problemorientierte Bewältigung und Verharmlosung des Problems des Klimawandels) und wie häufig sie umweltfreundliche Verhaltensweisen zeigen.

Die Ergebnisse der strukturellen Modellierung zeigen, dass es keinen direkten Effekt der Exposition gegenüber angstbasierten Medienbotschaften auf umweltfreundliches Verhalten gibt, aber es gibt einen vermittelnden Effekt einer Bewältigungsstrategie. Genauer gesagt war eine stärkere Exposition gegenüber angstbasierten Botschaften mit einer stärkeren Konzentration auf problemorientierte Bewältigung verbunden, was letztlich mit häufigerem umweltfreundlichem Verhalten assoziiert war. Die Ergebnisse wurden im Rahmen bestehender sozialpsychologischer Theorien diskutiert und bieten Richtlinien für zukünftige Forschung.

Schlüsselwörter: Klimawandel, Bewältigungsstrategien, Angst, Medien, umweltfreundliches Verhalten